

Cyclus: Liefde in waarachtigheid

Elise Woertman
Kees van der Zwaard

Tijd na Pinksteren 2025

15 juni – 3 augustus

Inleiding

Na het Pinksterfeest komt opnieuw de vraag aan de orde: Hoe leven we samen? Een zowel eeuwenoude als actuele vraag, die ook weer nieuwe vragen oproept: Vragen naar gemeenschap (wat is samen?), naar inclusiviteit (wie zijn we?), naar inspiratiebronnen (wat is leven?) en naar ethiek (hoe?).

Het is van alle tijden dat mensen daar over nadenken en een antwoord proberen te formuleren in de vorm van 'leefregels'. In het jaar 397 schreef Augustinus zijn 'Regel voor de gemeenschap', bestemd voor een lekenklooster. Tot op de dag van vandaag leven mensen volgens die regel – denk aan 'onze' zusters Augustinessen. In de zomermaanden laten we ons in de vieringen inspireren door deze 'Regel van de liefde' en bijbelteksten, die Augustinus inspireerden.

Natuurlijk, de Jans is geen klooster, maar we vormen wel een kleine samen-leving, die steeds weer vormgeeft aan de verhouding tussen enkeling en gemeenschap. Wat kun je als enkeling bijdragen aan die gemeenschap?

Wat is de betekenis van de gemeenschap, zowel voor de maatschappelijke samenleving als voor de enkelingen?

Hoe komen alle persoonlijke ruimtes samen in de grote gemeenschappelijke ruimte?

Hoe delen we die ruimte? Wat moet je daarvoor laten? Wat brengt het?

Hoe verhoudt ruimte delen zich tot de uniciteit van de enkeling?

Kortom: vragen te over.

Goed om ons te realiseren dat onder alle strengheid die – zowel terecht, als onterecht aan Augustinus wordt toegeschreven – mildheid stroomt, die niet wil knechten, maar bevrijden.

NB. Augustinus schreef zelf een boekenkast vol. Over hem is inmiddels een bibliotheek vol geschreven. De cyclus is niet bedoeld als een college over Augustinus. Het gaat vooral om de gedachte die Augustinus belichaamt, dat spiritualiteit zowel persoonlijk als gemeenschappelijk is en ook persoonlijk en in gemeenschap moet worden vormgegeven

Mogelijke literatuur:

Aurelius Augustinus, *Het huis op de rots. Verhandeling over de bergrede*, Budel 2004.

Martijn Schrama, *De regel van de liefde. Over de volgelingen van Augustinus*, Kampen 2006.

Paul van Geest, *Waarachtigheid. Levenskunst volgens Augustinus*, Zoetermeer 2011.

Website: <https://www.augustijnen.nl/C45-Augustinus-Regel.html>

15 juni

Voorganger: Joost Jansen o.praem. (Oftewel: Joost Jansen is een Norbertijn, die leeft volgens de regel van Augustinus.)

Thema: gemeenschap in liefde

Lezing: Handelingen 4:32-35

Augustinus begint zijn leefregel praktisch. Het volgen van Christus en de identificatie met zijn persoon doet iets met je huishouden (economie) en bezit. Liefde wordt praktisch. Hoe vertalen wij dat naar vandaag?

22 juni, roze zondag – mmv het Janskoor

Voorganger: Jorn den Hertog

Thema: hart en geest.

Lezing: Lucas 21:29-38

Meestal maken we een tweedeling tussen lichaam en geest. In deze lezing staat het hart voor het lijf, het centrum van smaak en fysieke gewaarwording. Terwijl de tijden op scherp staan – het is een apocalyptische tekst – wijst Jezus op het belang van waakzaamheid bij het zoeken naar wat ertoe doet. Voor Augustinus was vers 34 belangrijk. Hij wist maar al te goed hoe zijn 'smaak' hem soms bij de teugel kon nemen en voorop kon gaan. Soms zelfs onder het mom van 'goed voor je gezondheid'. Maar dan trof hij zichzelf later weer ergens aan, waar hij niet wilde zijn en voelde hij zich iemand die in zwakte vlucht.

Jezus zelf gaat hij heen en weer tussen verstillings en publiek optreden. Hij laadt zich op om te kunnen functioneren. Hij zoekt verbinding met zijn Eeuwige Vader om zich te kunnen verbinden

Hoe delen wij ons leven in en waar laten we ons door leiden? Wanneer volgen we onze 'smaak' en wat doen we om die smaak ons niet te laten regeren? Met wie of wat verbinden wij ons hart?

29 juni, kinderdienst

Voorganger: Elise Woertman

Thema: Het verhaal als speurtocht, het woord als een lamp voor je voet.

Lezing: Psalm 119:105-112

We worden omringd door talen en verhalen. Overal worden beelden van geluk geprojecteerd. Op TikTok worden boodschappen over ons uitgestort. Instagram geeft een inkijkje in ons leven, maar vaak wordt alleen de zonnige kant belicht.

Op school moet je mediawijs worden, om niet alles te geloven wat je ziet en hoort. Maar wat kun je dan wel geloven? En hoe weet je dat?

Augustinus vertelt dat je daar vaak achter komt als iets wat te mooi is om waar te zijn, inderdaad onwaar blijkt te zijn. Kortom: door schade en schande worden we wijs.

Maar wat doet dat met ons vertrouwen. Waar kunnen we van op aan? En op wie?

Augustinus zegt: 'Laat je hart zich bezighouden met het woord dat je mond zegt.' Wat voor route levert dat op? Of: hoe helpt dat bij de speurtocht door het leven heen?

6 juli, mmv het Janskoor
Voorganger: Marieke Milder
Thema: liefde is God
Lezing: Matteus 7:7-12

Jezus kon het kort zeggen: 'Behandel de ander steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen.'

Augustinus kon er ook kort over zijn: 'Wij moeten met een onverdeeld hart goed doen aan iedereen omwille van het Koninkrijk van God.'

Het kortste is zijn omkering van 'God is liefde': 'liefde is God'.

Om dat te kunnen zeggen maakt hij een ontwikkeling door. De verheven liefde voor de Ene daalt af naar de aarde en wordt concreet in de liefde voor de ander.

Uiteindelijk is er voor Augustinus geen onderscheid meer. Er is liefde. En daar is God. Ubi caritas et amor, Deus ibi ets.

Zie ook: Aurelius Augustinus, *Het huis op de rots. Verhandeling over de bergrede*, Budel 2004.

13 juli
Voorganger: Elise Woertman
Thema: tong en taal
Lezing: Jacobus 3

Deze dienst is de volwassen variant van 29 juni.

We leven in tijd waarin leugens regeren en waarachtigheid onder druk staat. 'We worden voor de gek gehouden', klonk het onlangs in de Tweede Kamer.

Augustinus zou zeggen: dat is van alle tijden. Voor hem was 'liegen' een belangrijk thema. Nog belangrijk was voor hem het afstemmen op waarheid en wijsheid.

Hoe doe je dat? Wat is het belang van jouw mening? Hoe overtuig je? Door wie of wat laat je je overtuigen? En wanneer?

Zie ook Paul van Geest, *Waarachtigheid*, hoofdstuk 4: Eerlijkheid als drijfveer.

20 juli
Voorganger: Thea Peereboom
Thema: liefde als vergeving
Lezing: Matteus 7:1-6

Augustinus doet iets bijzonders met deze tekst. Natuurlijk erkent hij het mechanisme van hypocrisie achter de balk en de splinter. Maar hij ziet ook vaak gebeuren, dat een splinter uitgroeit tot balk, dat iets wat pijn heeft gedaan blijft zeuren en zo kan groeien tot diepe wrok.

Opnieuw is waarachtigheid hier van belang: om eerlijk te delen wat je heeft geraakt. Voordat het gaat woekeren. Een gemeenschap die leeft met de bede uit het onze Vader – vergeef ons onze schuld zoals ook wij anderen hun schuld vergeven – heeft daarmee de moge mogelijkheid om de verhoudingen zuiver te houden en waar nodig uit te zuiveren.

Hoe eerlijk zijn wij over wat ons raakt en kwetst?
Waarom melden we ons wel/niet?
En hoe melden we ons?
Wat doet het verzwijgen van pijn met ons?
En hoe reageren we op pijn die we een ander hebben aangedaan?

Zie ook: Aurelius Augustinus, *Het huis op de rots. Verhandeling over de bergrede*, Budel 2004.

27 juli

Voorganger: Elise Woertman
Thema: gehoor-samen
Lezing: Lucas 14:7-11

Gehoorzaamheid en nederigheid zijn geen populaire woorden. We hebben moeite om ze te verbinden met het door ons zo verlangde en soms geëiste respect. Maar toch: Gehoorzamen begint bij luisteren en luisteren is een kunst. Augustinus noemt nederigheid een voedingsbodem voor liefde: humus.

Hoe kiezen wij onze plaats?
Hoe verhoudt zich dat tot onze behoefte aan erkenning.
Hoe beoefenen wij de kunst van het luisteren?
En hoe is het om humus te zijn?

3 augustus

Voorganger: Bas van den Berg
Thema: leven als loven
Lezing: Psalm 19

De psalmdichter bezingt schoonheid, levenskracht en zuiverheid als prachtige sprakeloosheid. Vóór en/of voorbij de taal is Gods majesteit waarneembaar. Het klinkt bijna vanzelfsprekend. Voor Augustinus daarentegen was het een worsteling: 'Veel te laat heb ik jou lief gekregen, schoonheid, wat ben je oud, wat ben je nieuw.'

De vraag is simpel en complex tegelijk: hoe bereiken wij de "vanzelfsprekendheid" van de Aanwezig Nabije?